

פרשת צו - עצבות ושמחה ומה שביניהם....

עבודת תרומת הדשן

בעצלות וכבודות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן כ"א בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנוד דאגה ועצב בעולם. ומ"ש בכל עצב יהיה מותר פי' שיהיה איזה יתרון ומעלה מזה הנה אדרבה מלשון זה משמע שהעצב מצד עצמו אין בו מעלה רק שיגיע ויבא ממנו איזה יתרון והיינו השמחה האמיתית בה' אלקיו הבאה אחר העצב האמיתי לעתים מזומנים על עונותיו במר נפשו ולב נשבר שע"י זה נשברה רוח הטומאה וס"א ומחיצה של ברזל המפסקת בינו לאביו שבשמים

1. ויקרא (פרשת צו) פרק ו פסוק א - ו

(א) וידבר ה' אל משה לאמר: (ב) צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו: (ג) ולבש הפהן מדו בד ומכנסי בד ולבש על בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח: (ד) ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור: (ה) והאש על המזבח תוקד בו לא תקבה ובער עליה הפהן עצים בבקר ובקר וערך עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים:

(ו) אש תמיד תוקד על המזבח לא תקבה: ו

2. אברבנאל פרשת צו

עם היות שבסדר ויקרא לא הוזכרו התמידין לא עולת הבקר ולא עולת הערב הנה אמר כאן היא העולה לפי שכבר נתפרש בסדר ואתה תצוה ענין התמידין כמ"ש וזה אשר תעשה על המזבח כי שם כתיב את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. ואמר עולת תמיד לדורותיכם ומפני זה נתן כאן משפטה באמרו היא העולה

3. בכור שור ויקרא (פרשת צו) פרק ו פסוק ב

(ב) הוא העולה על מוקדה. כלומר, באותה עולה שצריכה להיות על מוקדה בלילה, אני מפרש לך דין זה, דהיינו תמיד של בין הערביים... הוא הדין לתמיד של שחר אם צריך, אלא שדבר בהווה, ואני לישב לשון המקרא באתי. ועל דרך הפשט נראה, כי חייבין להשאיר מן האברים והחלבים להקטיר בלילה לכבוד המקום, כדי שלא יהא בטל המזבח, לא ביום ולא בלילה, לכך נאמר: "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה".

4. רש"י ויקרא (פרשת צו) פרק ו פסוק ג

והרים את הדשן - היה חותה מלא מחתה מן המאוכלות הפנימיות ונותן במזרחו של כבש: **והוציא** את הדשן - הצבור בתפוח, כשהוא רבה ואין מקום למערכה, מוציאו משם. ואין זה חובה בכל יום, אבל התרומה חובה בכל יום

שפתי חכמים ויקרא (פרשת צו) פרק ו פסוק ד אות מ

דקשה ליה והא לעיל כתיב והרים והכא כתיב והוציא ועוד הכא כתיב אל מחוץ למחנה והתם כתיב אצל המזבח ועל זה פירש הצבור בתפוח וזה הוא ההפרש שבין והרים ובין והוציא וגו':

ההבדל בין תרומת הדשן להוצאת הדשן

5. איגרות קודש אדמו"ר הרי"צ כרך ט עמ' ריז

עצבות ומרה שחורה - דברים אסורים הם. מרירות - תרופה בדוקה ומנוסה היא להצלחה בלימוד ובעבודת השם

6. תניא ליקוטי אמרים פרק כו

ברם כגון דא צריך לאודעי כלל גדול כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה. הנה אם האחד הוא בעצלות וכבודות ינוצח בקל ויפול גם אם הוא גבור יותר מחבירו ככה ממש בנצחון היצר אי אפשר לנצחו

7. בראשית (פרשת בראשית) פרק ו פסוק ה - ו

(ה) וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום: (ו) וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו:

אבן עזרא

ויתעצב אל לבו, הפך ישמח ד' במעשיו (תה' קד, לא), כי טוב בעיניו שיקבלו נבראיו חסדיו.

8. בראשית (פרשת בראשית) פרק ו פסוק ז - ח

(ז) ויאמר ה' אמתה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי פי עשיתם:

(ח) ונח מצא חן בעיני ה': פ

העמק דבר

(ח) ונח וגו'. באשר לא חזר מעיקר הבריאה, על כן מצא נח חן שיהא הוא ראוי לבנות ממנו העולם כמו שהיה ובסדר אחר:

9. שמואל א פרק כ פסוק לד

(לד) ויקם והונתן מעם השלחן בקרי אף ולא אכל ביום החדש השני לחם כי נעצב אל דוד כי הכלמו אביו: ו

רש"י

(לד) נעצב אל דוד - בשביל דוד:

10. שמואל א פרק כ פסוק מב

(מב) ויאמר והונתן לדוד לה לשלום אשר נשבענו לשינינו אנהנו בשם ה' לאמר ה' יהיה ביני ובינך וביני וביני זרעך עד עולם: פ

11. רש"ר הירש בראשית (פרשת בראשית) פרק ו פסוק ו

נאמר כאן "התעצב אל -", ולא: "התעצב ב -", ויש לכך הקבלה אצל יונתן: "נעצב אל דוד" (שמואל א' כ, לד); אמור מעתה: מלת "אל" מתייחסת אל העצם שעליו מצטערים. נמצא זה פירושו המילולי של הביטוי "ויתעצב אל לבו": הוא נתמלא עצב ביחס ללב. והנה, "לב ה'" מסמל את האהבה העמוקה שבין ה' לבין האדם. "והיו עיני ולבי שם כל הימים" (מלכים א' ט, ג): לא רק עיני תהיה צופיה שם, אלא אהבתי תהיה שורה שם, ולבי יהמה שם כל הימים. וזה פירוש "ויתעצב אל לבו": כביכול, לב ה' ביקש לשמוח בהצלחת האדם בארץ - "ישמח ה' במעשיו" (תהלים קד, לא); אך עתה הוא נאלץ לוותר על שמחת לבו. המשך קיומו של האדם היה מביא רעה על הארץ, משום כך: "וינחם ה'" וגו'; אך "לב ה'" לא נשתנה: כביכול, לבו חפץ בהמשך קיומו של האדם, וצר לו על שנאלץ לוותר על כך.

19. דע את שמחתך

נבין את הנקודה העמוקה, העצבות הוא חידוש עצום. השמחה הוא המצב הפשוט. כאשר אדם הראשון חוטא, נאמר בו 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב', ולחזה נאמר 'הרבה ארבה עצבונך והרויך, בעצב תלדי בנים. כלומר מתגלה מהלך שאדם נופל משלשה היסודות, אש רוח, מים, אל יסוד העפר. אבל המצב הטבעי הפשוט שלו, זהו יסוד הא, ומצד כך יש לו שמחה ואילו יסוד העפר הוא מחודש. נמצא שהמצב הפשוט של הנפש של האדם היא שמחה והמצב המחודש שלה היא עצבות.

מה המצב הפשוט של האדם, האם הוא עצוב, והוא צריך לבוא לשמחה, או שהמצב הפשוט זה שמחה וצריך סיבה שתביא אותו לעצבות. לפני החטא המצב הפשוט שלו זו שמחה. אך אחרי החטא המצב הפשוט שלו, עצבות. היום, אחרי החטא אם רואים אדם שמח, אנחנו שואלים אותו, למה אתה שמח, מה קרה, אבל המצב הפשוט של יצירתו הוא שמח

20. דע את שמחתך

כשבן אדם מחפש איך וכיצד לשמוח, יש כאן שתי דרכים. יש דרך להשאר באותה תפיסה של יסוד העפר ששורשה עצבות, ולחפש סיבות במה לשמוח, הוא יכול לשמוח בנקודות טובות שהוא ימצא בעצמו, הוא יכול לשמוח בעצם היותו יהודי, ועוד דוגמאות שמנו רבותינו איך מגיעים לשמחה. אבל כל החלקים האלו, על גבי מה הם בנויים בפשטות, בעצם התפיסה הפשוטה שהוא בעצב, והוא מחפש נקודה במה לשמוח, עד שהוא מוצא. כלומר, צריך סיבה למה לשמוח. אך יש דרך אחרת לשמחה, אני בעצם שמח כי כך נבראתי. הוא חוזר למקום שממנו הוא נברא, ושמה אין צורך של סיבה למה לשמוח.

21. ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה כד

מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד, ולהתגבר להרחיק העצבות והמרה שחורה בכל כחו. וכל החולאת הבאין על האדם, כולם באין רק מקילקול השמחה.... וגם חכמי הרופאים האריכו בזה, שכל החולאת על ידי מרה שחורה ועצבות, והשמחה הוא רפואה גדולה. ולעתיד, תתגדל השמחה מאד.... והכלל, שצריך להתגבר מאד בכל הכחות, להיות אך שמח תמיד. כי טבע האדם למשוך עצמו למרה שחורה ועצבות, מחמת פגעי ומקרי הזמן, וכל אדם מלא יסורים. ע"כ צריך להכריח את עצמו בכח גדול, להיות בשמחה תמיד, ולשמח א"ע בכל אשר יוכל, ואפי' במילי דשטותא. אף שגם לב נשבר הוא טוב מאד, עכ"ז הוא רק באיזו שעה. וראוי לקבוע לו איזה שעה ביום, לשבר לבו ולפרש שיחתו לפניו ית', כמובא אצלינו. אבל כל היום כולו, צריך להיות בשמחה. כי מלב נשבר בקל יכולין לבא למרה שחורה, יותר מאשר יכולין ליכשל ע"י שמחה ח"ו, לבא לאיזה הוללות ח"ו. כי זה קרוב יותר, לבא מלב נשבר למרה שחורה. על כן צריך שיהי' בשמחה תמיד, רק בשעה מיוחדת יהי' לו לב נשבר:

12. שמונה קבצים קובץ ג נא

שנואה היא העצבות, מפני שהיא נובעת ממקור היותר משחת שבדעות וברגשות... המחשבה שהאשר תלוי במה שהוא חוץ ליכלתו של האדם, ממה שהוא חוץ להוייתו, וחוץ לרצונו, מחשבת פיגול הוא, רשעות וסכלות היא מרופדת. והיא מעוררת את כל התכונות השפלות וכל המדות הרעות שביסוד הרשעה, שכחת ד' וטובו, אורו וישעו, חכמתו חסדו וגבורתו. על כן ישרי לב שמחים תמיד, שמחו בד' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב.

13. אודיה ביטון

ברצוני לחדד את מהויות הרגש. בין הצער ובין העצב- האם חד הם? למרות שתחילתן דומות ומתחילות באותיות שוות, סופן שונה. הן דומות בסימפטומים, בתחושות הגופניות, אולם, תהום פעורה ביניהן, הן שונות כל כך. הצער הוא כציר צר מאוד, ימים של הליכה בלא נודע, בחושך, בכאב של העדר הארה, אך כציר שמו כן הוא- סופו להסתיים בשער, ביציאה לאורה. לא לחינם נקראו כאבי לידה בשמם- צירים, הצער הוא עכשווי וכואב- אך סופו תקווה, שמחה, ואמונה. לעומת זאת, רגש העצבות הוא אחד הרגשות הקשים ביותר במנעד הרגשות. העצב מוביל לנפילה, לחוסר תקומה, לירידה, ולכניסה ישירה לזרועותיו הרחבות של הייאוש. לכן ביהדות נמצא כי המצווה להיות בשמחה מובילה לעשייה, לצמיחה ולפריחה.

14. בראשית (פרשת בראשית) פרק ג פסוק טז - יז

(טז) אֶל הָאִשָּׁה אָמַר ה' הִנֵּה אַרְבָּה אֲרֹבָה וְהָרַגְתְּ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֵל אִישׁ תְּשׁוּקֶתְךָ וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ: ס
(יז) וְלָאָדָם אָמַר כִּי שְׂמֵעַתְּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְתֹאכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אַרְוֶה הָאָדָמָה בְּעֶבְרָךְ בְּעֶבְרָן תֹּאכְלֶנָּה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ:

15. דע את שמחתך

ככל דבר והיפוכו שקיים בבריאה, אזי השמחה יש לה כוח שהוא היפך שלה, שהוא נקרא עצבות. כשאנחנו מעמידים את זה בשורש של ארבע יסודות, העצבות שורשה ביסוד העפר, והשמחה שורשה ביסוד האש. כמו שנאמר 'ליהודים היתה אורה ושמחה, היסוד המאיר זה יסוד האש, כאשר היתה אורה, היו הדברים מאירים ושמחים.

אש תמיד - שמחה

16. ויקרא (פרשת צו) פרק ו פסוק ו

(ו) אֵשׁ תָּמִיד תֹּקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכָּבֵה: ס

17. ספרא צו פרשה א תחילת פרק ב אות י

אש תמיד, תמיד אף בשבת, תמיד אף בטומאה, לא תכבה אף במסעות,

18. רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ב הלכה ד

שלוש מערכות של אש עושין בראש המזבח בכל יום, ראשונה מערכה גדולה שעליה מקריבין התמיד עם שאר הקרבנות, שניה בצדה קטנה שממנה לוקחין אש במחתה להקטיר קטורת בכל יום, שלישית אין עליה כלום אלא לקיים מצות האש שנאמר אש תמיד תוקד.

22. מתוך אתר דין

וידוע שהגאון רבי משה פיינשטיין תמה על כך שהיו משפחות שהגיעו לארה"ב ובמסירות נפש עצומה שמרו על השבת, ובכל זאת הצאצאים זנחו את הדת לחלוטין, ונשאלת השאלה כיצד יתכן שהילדים לא ינקו ממסירות הנפש של ההורים? מאידך כמות קטנה מזערית של משפחות הצליחו להנחיל גם לבניהם את המסורת, והבנים שלהם נשארו שומרי שבת, למרות שממבט חיצוני הם היו אולי פחות נחושים מהראשונים. אולם רבי משה גילה את הסוד, כי אותם משפחות ששמרו שבת, אולם התלוננו תדיר עד כמה קשה להיות יהודי באמריקה, וכמה הדת גורמת לסבל ומסירות נפש, הילדים לא רצו לסבול ולא העריכו את המצוות, ועזבהו את הדת. אולם אותם מעטי מעט שהחדירו בילדים את מעלה של ששבת, ושמחו למרות שפוטרו מעבודתם בכל יום שני, על שזכו לשמור שבת, הילדים גם רצו לטעום מההנאה העצומה של השבת.

סיכום:

עצבות משתקת היא מידה רעה מאד, אך עצבון שמביא לתיקון יש לו מקום. יסוד זה נרמז לנו בעבודת תרומת הדשן. השמחה היא מידה שחובתנו לשאוף שתהיה נוכחת ביסוד חיינו באופן תמידי ועל כך רומזת התורה בציווי "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה". חובתו של האדם להיות שמח במהות ומידי פעם להיות בשברון לב שמביא לתיקון והתקדמות שבת שלום!

